

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

21 februari 2008

VERZOEKSCHRIFT

over de financiering van het hoger onderwijs

HOORZITTING

met de eerste ondertekenaar van het verzoekschrift

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door mevrouw Cathy Bex**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Monica Van Kerrebroeck.

Vaste leden :

de heer Werner Marginet, de dames Katleen Martens, An Michiels, Marie-Rose Morel, Linda Vissers;

de dames Cathy Berx, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn, Monica Van Kerrebroeck;

de heer Ludo Sannen, mevrouw Anissa Temsamani, de heer Robert Voorhamme;

de heer Karlos Callens, de dames Stern Demeulenaere, Laurence Libert.

Plaatsvervangers :

mevrouw Marijke Dillen, de heren Pieter Huybrechts, Stefaan Sintobin, de dames Greet Van Linter, Gerda Van Steenberge;

de heer Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heren Jan Laurys, Luc Martens;

de heren Dirk De Cock, Chokri Mahassine, Joris Vandenbroucke;

de dames Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke, Vera Van der Borcht.

Toegevoegde leden :

de heer Jef Tavernier;

de heer Kris Van Dijck.

INHOUD

	Blz.
1. Toelichting door de heer Hans Plancke, eerste ondertekenaar.....	4
2. Vragen van de leden.....	8

DAMES EN HEREN,

Op 27 maart 2007 vond in de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie een hoorzitting plaats naar aanleiding van het verzoekschrift van de dames en heren Hans Plancke, Inge Gielis, Dominiek Masschelein, Nele Spaas en Anneleen Cobbaert c.s. over de financiering van het hoger onderwijs waarbij een door meer dan 15.000 Vlamingen ondertekende petitie werd gevoegd (verzoekschrift nr. 16 (2006-2007)).

1. Toelichting door de heer Hans Plancke, eerste ondertekenaar

De heer Hans Plancke, eerste ondertekenaar: Ik vertegenwoordig de 18.000 ondertekenaars van het verzoekschrift over de financiering van het hoger onderwijs. Sedert 2004 zijn onderhandelingen aan de gang over het nieuwe financieringsmechanisme voor het hoger onderwijs. De Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) heeft altijd standpunten ingenomen en actief deelgenomen aan de consultatie. Er is echter niet geluisterd naar onze standpunten. We hebben daar vorig jaar op gereageerd met een betoging. Uiteindelijk is in juli 2006 de derde conceptnota goedgekeurd. Ook in de derde conceptnota is geen rekening gehouden met onze fundamentele bezwaren. We stellen vast dat in de derde conceptnota een politiek compromis is bereikt. Wij vragen ons af of dit politiek compromis ook een kwaliteitsvol resultaat garandeert. Politici reageren nerveus als we hen met deze vraag confronteren. We zijn vorig jaar met een petitie begonnen. Dat heeft geleid tot dit verzoekschrift. Onze fundamentele vragen worden niet beantwoord en er komen bovendien fundamentele vragen bij in de loop van het besluitvormingsproces.

Wij hebben een verzoekschrift ingediend omdat we fundamentele bezwaren hebben. Het financieringsdecreet zal bovendien een belangrijke impact hebben op de financiering. De rol van het Vlaams Parlement moet daarom zo veel mogelijk gevaloriseerd worden. De krappe timing zal leiden tot een democratisch deficit. Er is sprake van retroactieve goedkeuring begin 2008. Daarnaast merken we een besloten besluitvorming. Men praat liever met de associatievoorzitters dan met het brede onderwijsveld. Men schermt met een politieke consensus, maar uit gesprekken blijkt dat er nog fundamentele bezwaren zijn. Om al deze redenen vragen wij om het debat opnieuw open te trekken. Een financieringsdecreet geeft het hoger onderwijs immers een richting aan voor de komende twintig tot dertig jaar. Zoiets moet doordacht gebeuren.

Onze strijdpunten zijn bekend. Wij staan voor een democratiserende impulsfinanciering. Het huidige

voorstel is met een diplomabonus en outputfinanciering resultaatgericht. Uit studies blijkt duidelijk dat de deelname aan en de slaagkansen in het hoger onderwijs sociaal vertekend zijn. Een aantal kansengroepen stroomt moeilijk in, door of uit het hoger onderwijs. De combinatie van resultaatgerichtheid en sociaal vertekende deelname en slaagkansen zal volgens ons leiden tot verdoken selectiemechanismen. Kansengroepen vereisen immers veel energie. Er is nu al een selectiepatroon. Men richt zich op de middenklasse die geen probleem heeft met hoger onderwijs. We vernemen nu al dat instellingen vreemd omgaan met kansengroepen.

Om al deze redenen zijn impulsen voor kansengroepen nodig. Impulsfinanciering moet op twee niveaus: studentenkenmerken en aanmoedigingsfonds. Impulsfinanciering bestaat al gedeeltelijk, zij het te weinig en verkeerd uitgevoerd.

Studentenkenmerken moeten aanleiding geven tot een extra weging van de financieringspunten. De studentenkenmerken moeten aanzetten tot rekruteren uit democratiseringsgroepen, en tot extra begeleiding en steun voor deze groepen. Belangrijk is vermijden dat verkeerde proxyindicatoren gehanteerd worden. De indicatoren moeten precies meten welke groep extra steun nodig heeft. Deze indicatoren moeten inwerken op de drempels inherent aan het onderwijs. Zo stromen beursstudenten iets beter door. Is dat een gepaste indicator om drempels weg te werken?

De beursstudentproxy is niet gericht op academische drempels, maar wordt wel vermeld in de werkteksten. De beursstudent wordt vermenigvuldigd met 1,5. Dat kan voor ons mits ze worden gewogen en als compensatie voor het inschrijvingsgeld dat de instelling misloopt. Deze indicator moet bovendien gelden voor alle studenten die minder inschrijvingsgeld moeten betalen.

We vragen ons af waarom in de tekst geen sprake meer is van de werkstudenten. Het diploma van de moeder stond in de derde conceptnota. Naar verluidt zou dit kenmerk enkel in de memorie van toelichting komen. Dat moet aan de hand van een overgangsbepaling in het decreet geschreven worden. Het mag niet van de goodwill van de Vlaamse Regering afhangen of een principe waar iedereen het over eens is al dan niet wordt uitgevoerd.

Studenten met een functiebeperking, allochtone studenten en studenten met een atypische vooropleiding zijn onze drie prioriteiten op het vlak van studentenkenmerken. De huidige definitie uit de werktekst bepaalt dat studenten met een functiebeperking een Vlaams Fondsnummer moeten hebben. Maximum 17 percent van de doelgroep valt onder deze definitie. Het is logisch dat 83 percent van de studenten

met een functiebeperking niet geregistreerd wordt door het Vlaams Fonds omdat het Vlaams Fonds een andere doelstelling heeft. Het steunt personen met een functiebeperking in hun sociale integratie bij hun functioneren in de maatschappij. Wij hebben een indicator nodig gerelateerd aan het academische proces. Dergelijke indicator zal studenten met dyslexie, dyscalculie of ADHD ook selecteren. Wij geloven niet in het argument dat de instelling gevoelig maken voor deze beperkte groep van 17% ook voor al de rest geldt. Studenten met dyslexie worden niet geregistreerd door het Vlaams Fonds. Een instelling zal vlugger beslissen te investeren in infrastructuur voor rolstoelgebruikers. Investeren in maatregelen voor personen met ADHD is een moeilijker beslissing. Deze indicator moet worden verruimd. De minister waarschuwt voor overproblematisering. We zijn het daar niet mee eens omdat veel van deze functiebeperkingen de deelname aan het hoger onderwijs beïnvloeden. We verwijzen naar het Vlor-advies over registratie. De Vlor gaat uit van een algemeen erkende internationale definitie van personen met een functiebeperking. De Vlor stelt één formulier voor. Wij hopen dat deze studie bekeken wordt.

Allochtone studenten zijn onze tweede prioriteit. Uit onderzoek van mevrouw Lacante blijkt dat 56,1 procent van de autochtone studenten slaagt in het eerste jaar, tegenover nog geen twintig procent van de allochtonen die afkomstig zijn uit de islamregio. De slaagpercentages van allochtone studenten liggen significant lager, ook hun drop-out is meer dan dubbel zo hoog. Onderzoek aan LUC (Limburgs Universitair Centrum) en VUB (Vrije Universiteit Brussel) toont aan dat de prestaties in de hogere jaren ook significant verschillen, zelfs 13,5% aan het LUC.

Allochtone studenten zijn zwaar ondervertegenwoordigd in het hoger onderwijs. Ze vertonen structureel lagere slaagcijfers. Het aanmoedigingsfonds is onvoldoende en niet structureel. Wij overleggen met de allochtone studentenverenigingen. Ze hebben massaal stelling ingenomen voor het invoeren van deze indicator in het financieringsmechanisme. Onze vrije tribune van 16 december 2006 werd onderschreven door alle allochtone studentenverenigingen. Er is een structurele incentive nodig.

Het voorstel om een andere indicator te gebruiken is voor ons onaanvaardbaar. Men stelt bijvoorbeeld voor om de sociaal-economische situatie van de student te meten. Uit onderzoek blijkt immers dat allochtone studenten uit hogere sociale milieus even zwak presteren in hoger onderwijs als studenten uit lage sociale milieus. Het volstaat te verwijzen naar de recente OBPWO-studie (onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek).

Er wordt ook gevraagd of het aantal allochtone stu-

denten meetbaar is. Wij geloven van wel. Er zijn al experimenten geweest met de thuistaal, maar die zijn niet goed afgelopen. Er zijn echter alternatieven. Het OBPWO-onderzoek en zijn voorlopers combineren familienaam, geboorteplaats en nationaliteit van de ouders om de allochtone student te definiëren. In Nederland past men dit praktisch toe door een link te leggen met het rijksregisternummer. Deze definitie is gebruikt in de studie over doorstroming. Een ander alternatief is een algemene taaltoets academisch Nederlands. Dergelijke toets zal de verschillende behoeften aanwijzen en kan als basis gebruikt worden voor extra financiering.

Wij zijn van oordeel dat de indicator 'allochtone student' niet stigmatiserend werkt. Ik wijs erop dat de allochtone studentenverenigingen het alternatief van instellingsfinanciering met studentenkenmerk allochtoon onderschrijven. Het klopt dat dit eigenlijk niet alleen een taak is voor het hoger onderwijs. Allochtone studenten moeten van bij hun instroom in het onderwijs gesteund worden. Iedereen erkent dat daar een en ander aan schort en precies daarom zijn inspanningen nodig in het hoger onderwijs. De stelling klopt niet dat er niets meer gedaan kan worden op het niveau van het hoger onderwijs.

VVS verzet zich tegen de idee van de verloren generatie. We moeten nu ingrijpen omdat die studenten niet doorstromen. Van zodra iedereen gelijk doorstroomt, kan deze parameter uitgeschakeld worden. Gezien de slaagcijfers is een structurele inspanning absoluut nodig en moet er een en ander worden rechtgezet in het hoger onderwijs zelf.

Er is geen sprake van positieve discriminatie. Het gaat om instellingsfinanciering. Het staat een inclusief beleid niet in de weg want autochtone studenten kunnen ook de opleiding academisch Nederlands volgen die wordt georganiseerd met deze middelen. Allochtonen willen bovendien behandeld worden als de andere doelgroepen.

Onze derde prioriteit bestaat uit studenten met een atypische vooropleiding. Het gaat om instroom uit bso (beroepssecundair onderwijs) en tso (technisch secundair onderwijs). Deze studenten moeten ook gewogen worden in het onderwijsvariabel deel. Na drie en een half jaar zit 42 procent van de aso'ers (algemeen secundair onderwijs) op schema. Bij tso'ers en kso'ers (kunstsecundair onderwijs) is dat maar 15 procent. Het slaagpercentage van de bso-instroom wordt op 7 procent geraamd.

Er zijn een aantal redenen waarom bijkomend geïnvesteerd moet worden in deze groepen. Onderwijskeuzes zijn nog altijd sociaal gedetermineerd. Wie in het secundair een foute studiekeuze heeft gemaakt, moet die fout recht kunnen zetten dankzij extra be-

geleiding. We mogen geen generatie verloren laten gaan. Bovendien is dit een eenvoudig kenmerk dat op basis van het diploma bepaald kan worden

Complementair aan de studentenkenmerken is het aanmoedigingsfonds. Dat aanmoedigingsfonds is projectfinanciering voor gelijke kansen en diversiteit. In combinatie met de studentenkenmerken vinden we dat een goed idee.

Het fonds bevat echter te weinig middelen. Zes miljoen euro op kruissnelheid staat ver van de vijf procent die aanvankelijk naar voren werd geschoven. De Vlaamse Regering pakt graag uit met dit aanmoedigingsfonds. Dat staat in contrast met het vrijgemaakte budget. Er moet wel degelijk geïnvesteerd worden in een tweede democratiseringsgolf. Lippen-dienst zal niet volstaan.

Dit aanmoedigingsfonds heeft een duidelijk kader nodig. Wij vragen evenredige participatie van alle bevolkingsgroepen. Er is behoefte aan een objectief en resultaatgericht evaluatiesysteem voor de projecten. Er is een registratiesysteem nodig. Studentenkenmerken moeten dus sowieso worden geregistreerd. Om na te gaan of de projecten resultaat opleveren, moeten we immers controleren of de doelgroepen beter doorstromen. Het fonds moet openstaan voor alle doelgroepen. Eigen accenten kunnen door de instelling worden gelegd mits er voldoende evenwicht wordt bewaard over de jaren heen.

Wat is de complementariteit tussen de studentenkenmerken en het aanmoedigingsfonds? Studentenkenmerken zorgen voor een structurele inbedding in het onderwijs in verhouding met de aanwezige populatie. Het fonds stimuleert een vernieuwde aanpak en is resultaatgericht.

Wij strijden niet alleen voor impulsfinanciering maar verzetten ons ook tegen de diplomabonus. De nadruk ligt te sterk op het eindresultaat. Het systeem bedreigt de kwaliteit. De nadruk moet liggen op het onderwijsproces.

De financieringsverhouding tussen onderzoek en onderwijs wordt ook als een politiek compromis naar voren geschoven. Het argument is dat onderwijs en onderzoek even belangrijk zijn voor de universiteiten. Als dat klopt, daag ik iedereen uit om daar ook de drie andere geldstromen naast te leggen. De basisfinanciering is minder dan de helft van de totale financiering. Daarnaast is er binnen elke universiteit al een zekere vertekening in het voordeel van onderzoek. Het beleid sluit duidelijk aan bij de Lissabondoelstellingen en het belang van innovatie. Onderzoeksparementen worden nog belangrijker door het winnend belang van rankingsystemen. De loopbaan- en promotiestructuur zorgt voor een tweede verteke-

ning omdat ze voornamelijk op onderzoek gericht is. Een professor begint als doctoraatsstudent of onderzoeker. Om carrière te maken moet men goed publiceren. Onderwijsevaluatie speelt enkel formeel een rol. Ten derde is onderzoeksfinanciering al vaak resultaatgericht waardoor de instelling al is geresponsabiliseerd om te presteren. De onderwijskwaliteit staat nu al onder druk. Investeren in onderwijs is in die omstandigheden niet eenvoudig.

Het voorgestelde systeem is sterk outputgericht. De diplomabonus is een risico voor de onderwijskwaliteit. De nadruk op onderzoek wordt nog versterkt. Vroeger was de financiering louter onderwijsgerelateerd. Nu stelt men voor om 45 procent van het budget toe te kennen op basis van onderzoek. Dat percentage stemt niet overeen met de realiteit en is evenmin wenselijk. De bijkomende resultaatfinanciering is nefast. Het aantal citaties en publicaties zal meespelen in de financiering. In de eerste plaats moet het onderwijs omkaderd worden. We zien het voorstel als een bijkomende onderwaardering van het onderwijs.

Wij stellen voor om de 55/45-verhouding tussen onderwijs en onderzoek om te buigen in een 65/35-verhouding. Het aantal citaties en publicaties moet uit het mechanisme van de eerste geldstroom worden geweerd. Er is meer geld nodig voor onderzoek. Dat betwisten wij niet. Dat mag echter niet ten koste van het onderwijs. Wij willen de vertekening in het voordeel van onderzoek wegwerken om te vermijden dat onderwijs lijdt onder dit voorstel.

Het voorstel stelt een leerkrediet voor van 140 studiepunten, een rugzak, dubbeltelling en dubbel inschrijvingsgeld. Als het leerkrediet op is, kan een student geweigerd worden. Wij hebben bezwaren tegen het leerkrediet. Voor de modale student vormt dit leerkrediet geen probleem, wel voor de moeilijk doorstromende groepen. Zij zullen het slachtoffer worden van deze maatregel. Daarnaast wordt een financiële straf ingevoerd. Als het leerkrediet op is, betaalt men dubbel inschrijvingsgeld. Enkel studenten uit een sociaal-economisch sterk milieu kunnen dat betalen. De combinatie van outputfinanciering en leerkrediet kan leiden tot langere trajecten. De instelling heeft er alle baat bij dat haar studenten presteren. Studenten van wie men vermoedt dat ze in de problemen zullen raken, zou men kunnen aanraden een kleiner studiepakket aan te vatten. Het leerkrediet spoort studenten aan vooruitgang te boeken. Omdat ze studiepunten verliezen wanneer ze falen, zullen studenten minder ambitieus worden.

Het leerkrediet is voorts een uitholling van het inschrijvingsrecht. Het Flexibiliseringsdecreet bepaalt dat een student recht heeft op minimum twee inschrijvingen of vier examenkansen per vak. Zonder

leerkrediet kan men de vervolgvakken niet langer volgen van de vakken waarvoor men al geslaagd is. Het systeem is heel complex.

Wij stellen voor om leerkrediet te beperken tot het inputgedeelte. We vragen 180 in plaats van 140 studiepunten mits er een heroriëntering plaatsvindt. Dat is ongeveer de vertaling van de huidige inschrijvingsvoorwaarden.

We wijzen ook op de studievoortgangsmaatregelen in artikel 52 van het Flexibiliseringsdecreet. De instellingen kunnen nu al op microniveau waken over de studievoortgang. Studievoortgangsmaatregelen zijn pedagogische maatregelen op maat van de student. Ze maken het mogelijk om kort op de bal te spelen. Wij verkiezen dit boven het leerkrediet omdat het toestaat op microniveau een individueel programma op te stellen.

Een aantal manama's (master-na-master) en banaba's (bachelor-na-bachelor) wordt blijvend gefinancierd als ze opgenomen worden in een uitzonderingslijst. Het criterium voor de banaba's is marktwaarde zonder terugverdieneffect voor de student. Voor manama's is het criterium uitzonderlijke onderzoekswaarde. Wij vragen om daar de maatschappelijke relevantie aan toe te voegen. Wij denken bijvoorbeeld aan een banaba Spoed in de opleiding Verpleegkunde. Wij vragen voorts sociaal gecorrigeerd inschrijvingsgeld zodat studenten uit een lager economisch milieu ook kunnen deelnemen. Er is een beurstarief nodig, maar dat is recentelijk afgeschaft voor vervolgopleidingen. Instellingen mogen een kostendekkend inschrijvingsbedrag vragen voor manama's die niet meer gefinancierd worden. Wij vragen een duidelijk plafond en dito controle op de definitie van kostendekkend.

Het ontwerp van decreet schuift richt- en tolerantienormen per studiegebied en een collectief belonings- en bestraffingsmechanisme naar voren als rationalisatie. De rationalisatiedoelstellingen zijn hoofdzakelijk op onderwijs gericht. Onderwijskwaliteit wordt gedefinieerd als afstemming op onderzoekszwaartepunt. Onderwijskwaliteit moet gericht zijn op het onderwijsproces. Het gaat om investeren in onderwijsvernieuwing of pedagogische omkadering. De maatschappelijke relevantie maximaliseren is een heel belangrijke doelstelling. Een aantal opleidingen heeft een democratiseringsverdienste of zorgt voor sociale mobiliteit. Andere opleidingen zijn economisch belangrijk omdat ze goed afgestemd zijn op de arbeidsmarkt. Hoger onderwijs moet voorts efficiënt werken. Voor ons betekent dat niet besparen. Dat is een breder kader dan eng gedefinieerde onderwijskwaliteit.

Concreet vragen wij rekening te houden met visita-

tieverslagen. Goede opleidingen hoeven niet weggerationaliseerd te worden. Voorts mag de verhouding tussen staf en studenten niet achteruit gaan. Er moet ook rekening gehouden worden met de democratiseringsverdienste van opleidingen. Een andere factor is geografie en bereikbaarheid.

Wij pleiten voor een brede geografische spreiding. De spreidingsgraad van bachelors mag niet dalen. De spreidingsdaling op masterniveau is bespreekbaar onder voorwaarden. Zo pleiten wij voor associatieoverschrijdende samenwerking tussen de instellingen. Er zijn sociaal flankerende maatregelen nodig. Ten slotte vragen we docentenmobiliteit in plaats van studentenmobiliteit. Wij willen overlappingsen op regionaal niveau aanpakken, samenwerking maximaliseren en associatieoverschrijdend denken.

Een voorwaarde voor een verantwoorde rationalisatie is dat ze gepaard gaat met sociaal flankerende maatregelen. Onder sociaal flankerende maatregelen verstaan wij de studiebeurzen. Het regeerakkoord bepaalt dat geïnvesteerd moet worden in studiebeurzen, maar dat is blijkbaar geen prioriteit meer en dat betreurt VVS ten zeerste. De studiebeurzen moeten kostendekkend worden. De inkomensgrenzen moeten opgetrokken worden zodat meer studenten een studiebeurs kunnen genieten. Er moet voorts geïnvesteerd worden in huisvesting door middel van goedkope investeringskredieten zoals in de jaren zeventig. We vragen een algemene studentenmobiliteitskaart aan een lage administratieve prijs. Als studenten mobiel moeten zijn, moeten ze zich kunnen verplaatsen. Mobiliteit mag geen nieuwe drempel worden. Daarnaast moeten de studentenvoorzieningen geoptimaliseerd worden door regionale samenwerking.

Wij merken dat de student niet echt welkom is in dit debat. Er is een 'highprofile'-werkgroep samengesteld die een volwassen rationalisatievoorstel moet formuleren. Waarom zit geen student in die werkgroep? Studenten zijn de afnemers. Hun perspectief is belangrijk in alles wat het hoger onderwijs aanbelangt. Deze werkgroep zal immers een zo goed als afgewerkte visie naar voren schuiven. Als die visie fundamenteel verkeerd is, is bijsturing onmogelijk. Alle perspectieven nodig voor een degelijk debat over rationalisatie moeten aan bod komen. Het studentenperspectief is onontbeerlijk. De studenten moeten deelnemen aan onderhandelingen over concrete rationalisering op opleidingsniveau. Het is jammer dat studenten telkens opnieuw moeten strijden voor participatie.

Uit internationale vergelijkingen blijkt dat het hoger onderwijs in Vlaanderen onvoldoende middelen ontvangt. Een aantal hogescholen krijgt onvoldoende middelen na de bevrozing van de hogescholenenve-

loppe. In een aantal hogescholen is het aantal studenten blijven stijgen. Daarnaast zijn er de OBE-gewichten (onderwijsbelastingseenheden), die de financieringspunten van een opleiding wegen. Er is een discrepantie tussen de academiserende en de academische OBE-gewichten. Wat gebeurt er in 2012 wanneer de academiserende opleidingen academisch worden? Ze zouden hetzelfde gewicht moeten krijgen waardoor de algemene waarde van de financieringspunten daalt. Er is extra budget nodig.

Daarnaast moet het aanmoedigingsfonds vergroot worden om de tweede democratiseringsgolf effectief uit te voeren. Wij vragen ook financiering volgens de behoeften. Als het aantal studenten stijgt, moet de financiering aangepast worden. Ten slotte vinden wij correcte indexering belangrijk. Nu wordt het budget aangepast op basis van een geraamde index, die altijd verschilt van de reële inflatie. Er zijn de voorbije jaren inspanningen geleverd om de kloof zo klein mogelijk te krijgen. We vragen een decretale regeling waardoor het verschil altijd wordt vergoed om de structurele onderfinanciering weg te werken.

Wij hebben gemerkt dat in het proces tot nu toe vooral is ingegaan op instellingseisen. Studenteneisen slijpen moeilijker door in de werkteksten. Het mechanisme kan volgens ons nog gewijzigd worden en we eisen dat ook. Het ontwerp van decreet moet aangepast worden. Op onze vragen moeten antwoorden komen. Afsluitend vraag ik iedereen de tweede democratiseringsgolf en impulsen voor onderwijskwaliteitsverbetering te zoeken in de werktekst. Wie die vindt, mag altijd contact opnemen. Ik vind ze namelijk nergens.

2. Vragen van de leden

De heer Jef Tavernier: Er is ingegaan op eisen van de instellingen maar niet op die van de studenten. Is men terecht ingegaan op de instellingseisen?

De heer Hans Plancke: Wij vinden het terecht dat het budget niet afkalft. De vraag is of de verevening voor de volle honderd procent nodig is. Als bepaalde instellingen minder presteren, kan dat niet zonder financiële gevolgen blijven.

Wij hebben het gevoel dat men beter luistert naar de instellingen dan naar ons. Wij hebben hard en duidelijk gepleit voor de studentenkenmerken. Allochtone studentenverenigingen steunen ons. Toch is daar niet op ingegaan. Een aantal instellingen is voorstander van de voorgestelde verhouding tussen onderwijs en onderzoek. Wij wijzen op de gevaren voor de onderwijskwaliteit. Die gevaren kunnen niet ontkend worden. Men is er toch niet op ingegaan.

Mevrouw Nele Spaas: Het leerkrediet is een andere instellingseis. Daar was geen sprake van in de eerste conceptnota's. Er is ons ooit verzekerd dat het kabinet daar geen voorstander van was wegens te hardvochtig. Het idee staat toch in de derde nota. Dat is onterecht. De student draait op voor het feit dat instellingen vroeger hun verantwoordelijkheid onvoldoende opnamen. Instellingen kunnen zogenaamde eeuwige studenten al langer weigeren, maar doen dat amper. Instellingen hebben onvoldoende gebruikgemaakt van hun autonomie. Men probeert de situatie recht te trekken door de student te responsabiliseren.

De heer Jef Tavernier: Welke alternatieven voor de diplomabonus zijn er om de doorstromingsinspanningen van de instellingen te meten?

Mevrouw Nele Spaas: Outputfinanciering op basis van elk studiepunt zorgt al voor een zekere procesbewaking. De diplomabonus komt voor de professionele bachelor laat in het proces. Voor de academische bachelor is er vreemd genoeg geen diplomabonus. De grote inspanning die instellingen moeten leveren voor de doorstroming komen in het begin van de studieloopbaan voor. Wij pleiten ervoor om met het aanmoedigingsfonds gericht te investeren in een aantal moeilijke groepen. De resultaten van die inspanning moeten per doelgroep gemeten worden. Het algemene doel van dit fonds is evenredige participatie op het niveau van de in-, door- en uitstroom. Dat is een duurzaam kader. Het zal nog tientallen jaren duren vooraleer evenredige participatie bereikt is. Elke instelling kan zo enkele richtcijfers vooropstellen. Binnen het aanmoedigingsfonds worden beheersovereenkomsten afgesloten. Zo kunnen we het proces via de operationele doelstellingen beter bewaken. Het vooropgestelde resultaat wordt zo niet op een oneigenlijke manier – zoals kwaliteitsnivelleren – bereikt.

Mevrouw Cathy Berx: We moeten de discussie in de eerste plaats voeren wanneer de teksten ten gronde besproken worden. Ik ben uiteraard tevreden dat de studenten grondig nadenken over de financiering van het hoger onderwijs. Dat studenten hier gehoord worden, bewijst dat we wel in debat treden met hen. Ik begrijp best dat ze niet tevreden zullen zijn omdat niet al hun opmerkingen de eindtekst halen. Maar dan is het aan de sprekers om in de politiek te stappen. Ze hebben er volgens mij alle kwaliteiten voor.

Er is sterk de nadruk gelegd op het verdisconteren van studentenkenmerken in het financieringsmodel. Tegenargument is de vrees voor 'GOK-universiteiten' (GOK: gelijke onderwijskansen). Dat is geen zwak argument. Het succes van jongeren met een migratieachtergrond in het hoger onderwijs is een belangrijke uitdaging. Onze etnisch-culturele achtergrond mag geen invloed hebben op onze kan-

sen, engagementen en verantwoordelijkheden. Wie er de capaciteiten voor heeft, moet in het hoger onderwijs terecht kunnen en een diploma kunnen halen. Niet alleen de overheid moet daar inspanningen voor leveren maar de hele samenleving. De overheid moet de juiste prikkels geven. De instellingen moeten bijvoorbeeld oog hebben voor een aantal specifieke elementen. Tijdens de voorstelling van een studie van de Koning Boudewijnstichting is een onderscheid gemaakt tussen variabelen waar men geen grip op heeft en variabelen die remedieerbaar zijn. Voorbeelden daarvan zijn taalvaardigheid, motivatie, inzet enzovoort. We moeten daar de klemtoon op leggen. Het leerkrediet past daarin.

Als we te sterk zoeken naar specifieke kenmerken, zullen sommige universiteiten 'GOK-universiteiten' worden. Moeten we niet veel vroeger aan die specifieke kenmerken werken? Waarom moeten we de inspanning ook op universitair niveau voortzetten? Ik zie er de meerwaarde niet van in. Noch voor de universiteiten. Noch voor de studenten. Temeer omdat de financiering voortaan gebaseerd zal zijn op transparantie en stabiele cijfers. De instellingen moeten immers zeker zijn van hun middelen om goed onderzoek te kunnen verrichten en degelijk onderwijs te verstrekken. Ik zie overigens een band tussen de twee.

Als we doelstellingen en instrumenten afwegen, dan is een doorgedreven werken met studentgebonden kenmerken geen goede oplossing. Achter de finaliteit zoals verwoord door de studenten staan we uiteraard wel. Dat betekent geenszins dat iedereen naar het hoger onderwijs moet, kan, mag en er ook zal slagen. Iedere mens heeft andere capaciteiten. Die verschillen respecteren doet niemand oneer aan. Alle capaciteiten zijn voor mij evenwaardig. Iedereen moet ze kunnen ontplooiën, maar dat hoeft niet voor iedereen in het hoger onderwijs te gebeuren.

De heer Hans Plancke: Moet het hoger onderwijs zich op deze kansengroepen richten? Al vanaf de kleuterklas moeten we in deze groepen investeren. Vandaag merken we de instroom van een groep studenten met sociaal bepaalde slaagkansen. Allochtone studenten falen vaker. De kansengroepen die nu instromen, hebben nu bijkomende behoeften. Daarom is het logisch dat het hoger onderwijs op dit ogenblik ook zijn verantwoordelijkheid neemt. Als bepaalde groepen op dit ogenblik minder in-, door- of uitstromen, moet het hoger onderwijs daar vandaag op reageren. Als al deze sociaal gedifferentieerde in-, door- of uitstroom over vijftig jaar verdwenen is door een perfecte remedie vanaf het kleuteronderwijs, kunnen we ons afvragen of de maatregelen nog nodig zijn. Maar vandaag zijn bijkomende structurele inspanningen nodig. Niet of/of, maar en/en.

Het klopt dat iedereen andere capaciteiten heeft. De VVS streeft naar een democratisch hoger onderwijs met als enige drempel de intellectuele capaciteit. Alle andere drempels moeten overwonnen worden. Alle kenmerken die wij naar voren schuiven, slaan op overwinbare drempels.

Mevrouw Nele Spaas: In een highprofile-werkgroep is ooit in een doemscenario voorspeld dat de UA Universiteit van de Allochtonen zal betekenen. De groep allochtonen groeit en is niet gelijk verdeeld over Vlaanderen. Het is een uitdaging voor de grote steden. In een aantal instellingen is er een grote instroom van allochtone jongeren. Die instroom zal nog groeien. We kunnen een struisvogelpolitiek voeren of er op een positieve manier mee omgaan. Deze groep moet om een aantal redenen beter begeleid worden. Daarvoor hebben de instellingen bijkomende middelen nodig a rato van de aanwezige populatie die meer zorg behoeft. Met die bijkomende middelen kunnen ze ervoor zorgen dat hun kwaliteit niet verschilt van die in instellingen met minder allochtone jongeren. Op termijn is dat de enige duurzame oplossing.

Het OBPWO-onderzoek focust op remediërende maatregelen. In deze studies ligt de nadruk te sterk op de psychologische kant van de student. Aangezien wij hier vandaag zitten voor de nieuwe instellingsfinanciering lijkt het ons logisch dat we in dit dossier de nadruk leggen op instellingen en hun verantwoordelijkheid ten aanzien van de studenten. De onderzoeken die de allochtone studenten in kaart proberen te brengen leveren goed werk. De foutenmarge is beperkt. Het onderzoek is objectief genoeg om als basis voor een financieringssysteem gebruikt te worden. Bovendien zijn wij van oordeel dat het aantal allochtone jongeren dat doorstroomt naar het hoger onderwijs als stabiel gegeven beschouwd mag worden. De instroom van allochtone studenten zal niet verminderen, wel integendeel. Door het extra te wegen en interessanter te maken voor de instellingen, hopen wij dat op termijn ook een betere spreiding van de doelgroep tot stand zal komen.

Met betrekking tot uw opmerking dat we meer moeten focussen op te remediërende zaken, allochtone studenten registreren op basis van academische taalvaardigheid zit dicht bij een van de grote oorzaken voor de gebrekkige doorstroming. Met een standaard taalproef vallen ook de minder taalvaardige autochtone studenten op.

Mevrouw An Michiels: Wij vragen ons ook af of de tekst nog gewijzigd kan worden eenmaal wij ons erover buigen. Onderwijs heeft volgens de VVS vooral een maatschappelijk corrigerende rol. Vervult onderwijs nog andere maatschappelijke functies?

De heer Hans Plancke: Hoger onderwijs draagt kennis en competenties over. We moeten de kwaliteit van het onderwijs daarom garanderen. We hebben daar uitvoerig op gewezen in ons betoog. Daarnaast zorgt onderwijs voor sociale mobiliteit. Onderwijs moet emanciperen.

Afsluitend vraag ik de commissieleden om dit belangrijke dossier nauwlettend te volgen. Het Vlaams Parlement moet zijn rol als hoogste democratische orgaan in Vlaanderen spelen.

De verslaggever,

Cathy
BERX

De voorzitter,

Monica
VAN KERREBROECK
